

מאוצרות הפרשה

הלימוד מאברהם אבינו לדורינו

אמר מרן הגרא"מ שך זצוק"ל: חשבתי לעצמי, אילו נקראתי אברהם, והייתי יושב בפתח ביתי, חולה וחלוש, והייתי זוכה לגילוי שכונה. ורואה שלשה אנשים ניצבים עלי, - אז אולי היתה חולפת בי המחשבה, שהרי זה בדיוק כמו בפרשת וירא, צריך לרוץ לקראתם ולהשתחוות ארצה, להזמין במאור פנים, לומר מעט ולעשות הרבה, ולטרוח בעצמי בכל פרט ופרט.

אבל הרי אנו בני תורה, ומבינים שהתורה נדרשת ב'במה מצינו' וב'בין אבי, וקל וחומר' הרי אדם דן מעצמו - אז אם יושבים חמשה בחורים סביב השולחן בחדר אוכל, ונכנס בחור חדש, נבוך ותוהה, כלום אין זה קל וחומר, לקום ולגשת ולקדם פניו במאור פנים, ולהזמין להצטרף לשולחן? והרי אין הם חולים, ואינם בני מאה, והוא אינו ערבי מאותם המשתחוים לאבק רגליהם ולא הם מכינים את המאכלים, ואף אינם מתבקשים לקיים 'והוא עומד עליהם', והלא דברים קל וחומר! מדוע אין אנו עושים זאת? משום שאין יודעים ללמוד פסוק כצורתו, להפשיט ממנו חומרו ולהפיק ממנו לקח. (משלחן גבוה)

והוא ישב פתח האהל כחם היום (יח, א)

בספר 'טעמא דקרא' פירש רבי חיים קניבסקי זצ"ל פסוק זה על פי דברי הגמרא במסכת ר"ה (יא). שאומרת שהיה זה בסוכות. ואם כן קשה, מדוע ישב פתח האהל ולא בתוך הסוכה כמצותה? על זה מתרץ הפסוק "כחם היום". כלומר, שהיה מצטער בסוכה מחמת החום, ופטור. ואפשר שבפתח האהל לא היה כל כך חם ולכן ישב שם.

והנה שלשה אנשים ניצבים עליו (שם)

ברש"י מחז"ל אחד לבשר את שרה, ואחד להפוך את סדום, ואחד לרפאות את אברהם. יש לדקדק דמשמע מדברי חז"ל שהקב"ה בא לבקר דוקא את אברהם שהיה חולה, לשלוח לו את רפאל לרפאותו, ויש להקשות מפני מה לא בא גם לבקר את כל ילידי ביתו שנימולו עמו ולדאוג לרפואתם. וי"ל דאכן דוקא את אברהם הוצרך לבקר ולרפאות, דהנה אמרו בגמ' (ב"ב ט"ז:) רשב"י אומר, מורגלית טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם, שכל חולה שרואה אותה מתרפא מיד. נמצא שילידי ביתו היו מביטים במרגלית שבצוארו של אברהם ונעשו בריאים, ולכן לא הוצרכו לשלוח מלאכים לרפואתם. אמנם אברהם אבינו עצמו לא רצה להסתכל במרגלית, משום דידע שמצות מילה הוא אחד מהעשרה ניסיונות שלו, ואם היה מתרפא מיד לא היה נחשב כלל לנסיון, שהיו אומרים שזה הטעם שנתרצה למול את עצמו, הואיל וידע שיש בידו לרפאות את עצמו מיד ע"י ההבטה במרגלית, ולכן רצה לעמוד בחוליו כדי להראות לכולם שהוא סובל את הצער של המילה באהבה ושמוח בה, ולכן מדה כנגד מדה בא הקב"ה בעצמו לרפאותו. (זרע שמשון)

יקח נא מעט מים (יח, ד) על שאלת המפרשים מדוע דוקא בנוגע למים הפך אברהם - איש החסד ל"חסכן", השיב הג"ר משה מאיר ישר זצ"ל באמצעות הסיפור הנודע שכאשר התארח מרן הגאון רבי ישראל מסלנט זצוק"ל אצל מקורבו, ר' יעקב משה כרפס ז"ל מעשירי יקובנה, הבחין המארח שרבי ישראל מקפיד ליטול את ידיו ברביעית בצמצום. והלוא אין עניות במקום עשירות - ובפרט בנטילת ידים בה יש להדר בשפע מים! נימק רבי ישראל שהמשרתת כאן הלוא נאלצת לשאת את

המים במעלה ההר, בטרחה מרובה מאוד - וא"כ כיצד ניתן "להדר" על חשבונה?! ולפי"ז מובן מדוע דווקא לגבי המים אמר אברהם "מעט", שכן רש"י מפרש "יקח נא. ע"י שליח", וא"כ לא רצה להטריח. (בוסף שיק"ט)
הגאון רבי אליהו דיסקין תירץ, דבשביל מה הוא הביא את המים? לרחוץ את הרגלים! אם הוא היה מביא להם הרבה מים, איזה דרך ארץ זה לבוא לאורחים ולהגיד להם קחו ככה טונות של מים, אתם כל כך מלוכלכים, אתם צריכים לנקות את עצמכם?! ולכן הוא אמר 'מעט מים', מעט מים זה כבוד לאורחים.

לושי ועשי עגות (יח, ו) וצריך ביאור למה צריך לומר לה ללוש העיסה, הרי כן הוא לעולם דרך האפיה. ויש לבאר דהנה רש"י להלן פסוק י' מביא מסדר עולם דהיה זה בליל פסח, ובפירוש הרוקח כתב דלכן אמר לה מהרי, כדי שלא תחמיץ העיסה ופסח היה. ולפי"ז יש לומר דלכן אמר לה ללוש, דהא ההלכה היא ד'כל זמן שעוסק בבצק אינו מחמיץ', ולכן אמר לה כן, למנוע את חימוץ הבצק. (הגאון רבי יחיים פינשטיין שליט"א)

וה' פקד את שרה כאשר אמר (כא, א)

פרש"י סמך פרשה זו ללמוד שכל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה.

לפני פטירתו של ה"שפת אמת" חלה במחלה נדירה, שלא היתה מוכרת כלל, וגדולי הרופאים בעולם עמדו משתאים לטיב המחלה. אמר אז בעל ה"אבני נזר": הרי השפת אמת מקבל בכל יום מאות בקשות להתפלל על חולי ישראל. וכיון שהיה מתפלל עליהם בכל ליבו, הרי שכל סוגי המחלות לא יכלו לפגוע בו, שכן מי שמתפלל על חבירו הוא נענה תחילה. לכן כשקבעו להעלותו למתיבתא דרקיעא, היה צריך הקב"ה לברוא 'מחלה חדשה' שלא התפלל עליה מעולם. (משלחן גבוה)

ויקרא אברהם את שם בנו הנולד לו וגו' יצחק וימל אברהם את יצחק בנו וגו' (כא, ג' ד')

הנה מנהג ישראל הוא לקרא שם הבן בעת המילה, וכאן נאמר תחילה ויקרא אברהם, ואח"כ וימל. ויש לומר כי הרי אברהם היה מצווה לקרותו יצחק, כמו שכתוב לעיל (יז, יט) וקראת את שמו יצחק, ומצות מילה לא רמיא עליה עד שיהא בן שמונת ימים, על כן הקדים לקראתו יצחק קודם המילה. (הגאון רבי חיים פינשטיין שליט"א)

ויעקד את יצחק בנו וישם אתו על המזבח ממעל לעצים (כב, ט) מבואר שעקד אותו עוד כשהיה על הקרקע בטרם העלה אותו למזבח ואחר העלה אותו למזבח כשהוא עקוד. מבאר המהר"ל דיסקין מדוע עשה כך הרי לכאורה היה פשוט הרבה יותר להעלותו למזבח ושם לעקוד אותו? מפני שהוא נצטווה "והעלהו שם לעולה", ואם לא יעקדהו תחילה הרי "חי נושא את עצמו" והיאך יתקיים במלואו הציווי של "והעלהו"? לכן עקד אותו תחילה ובכפות אין דין "חי נושא את עצמו" וכך קיים אברהם את ה"והעלהו" במלואו.

ויאמר מדוע את הלכת אליו היום לא חדש ולא שבת ותאמר שלום: כאן מסיימים הספרדים (הפטרה)

אמר פעם מאן-דהוא בדרך צחות: ממנהג זה רואים כמה חזקה מידת "אמונת חכמים" בקרב בני עדות המזרח. ברגע ששמעה שהלכו לבקש את ברכת הצדיק היא סמוכה ובטוחה בברכה "ותאמר שלום" - כאן מסיימים הספרדים! (א ישיבישעור חומש)

לחיות או למות על קדושת השם

וְהָיָה אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְהָאֵלֶּה נִסָּה אֶת אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַבְרָהָם וַיֹּאמֶר הֲנִי (כ"ב, א') הנה בפסוק זה מבואר, כי הניסיון בעקידת יצחק – היה ניסיון עבור אברהם. מעתה יש להתפלא, מדוע בתפילה אנו אומרים: "ועקידת יצחק לזרעו ברחמים תזכור" – והיינו לזרעו של יצחק? הלא בתורה מבואר כי הניסיון היה דוקא לאברהם! עוד יש להתפלא: מדוע אמנם מייחסת התורה את הניסיון של עקידת יצחק – לאברהם? הלא יצחק לא היה ילד רך בשנים שניתן היה לעקדו מבלי רצונו... הוא היה אדם בשיא כוחו, בעוד אברהם כבר היה בן מאה שלושים ושבע! הדעת נותנת, כי ניסיון העקידה היה ניסיון קשה מנשוא עבור יצחק – לא פחות מכפי שהיה זה ניסיון עבור אברהם!

בעיירה שפולי, התגורר יהודי, בשם יוס'ל, שמשלח ידו לא היה מכובד במיוחד: הוא היה גנב, גנב פשוט, וכך גם נקרא: 'יוס'ל גנב'. לא פעם היה הצדיק, הסבא משפולי, מדבר על ליבו של יוס'ל ומשדל אותו להמיר את משלח ידו במקצוע הגון יותר, ולבסוף – אף נשאו הדברים פרי: יוס'ל הבטיח לצדיק בתקיעת כף כי מהיום לא ישלח את ידו בממונם של אחרים! ובכל זאת, סבר יוס'ל, כי לכל כלל יש יוצא מן הכלל... הוא נתן את עינו בבית יראתם של הגויים, אשר התנוסס לתפארת בטבורה של עיר, ובליבו אמר כי בודאי לא התכוון הצדיק לאסור עליו את הגניבה ממקום כעין זה... ידע יוס'ל היטב, כי אם יצליח במלאכתו – יוכל להניח את מלאכתו שמשכבו, שכן השלל יספיק לכל צרכיו בשפע, מהיום ועד לאחרית ימיו. ואכן, זו בדיוק היתה כוונתו. יוס'ל ערך את כל ההכנות הדרושות מראש. הוא הכין תכנית מסודרת, בדק מהיכן ניתן לחדור אל המקום וכיצד ניתן לצאת ממנו, ומספר ימים לאחר מכן – ניגש להוציא את תכניתו אל הפועל. אולם בכל זאת, משהו השתבש... בעת שעשה את דרכו אל מחוץ לבית התיפלה, והשלל בידו – נתפס יענק'ל על ידי חוליה של שוטרים מקומיים, שמיהרו להוביל אותו אל בית האסורים, עם השלל כולו. המשמעות היתה ברורה לו היטב, ליוס'ל... הוא ידע שהוא לא יואשם בגניבה, אלא ב'חילול הקודש', ודינו ימסר לידם של הכמרים – שבודאי לא יוציאו אותו חי מתחת ידיהם... יוס'ל ידע היטב שאין לו מה להפסיד, ולפיכך, ימים ספורים לאחר מכן, בפתח משפטו, כאשר נתבקש להסביר את פשר מעשהו – קם ואמר: "האמת היא, שזה עידן ועידנים ששמעתי את בני אמונתכם מספרים אותות ומופתים על כוחו וגבורתו של אלוהיכם... משכך, החלטתי לבדוק את כוחו! אכן, מאחר והתביישתי להגיע אליו באור יום, וחששתי מתגובתם של אחי היהודים – החלטתי להגיע בלילה, מבלי שאיש ידע בבואי ובצאתי, ואכן כך עשיתי. נכנסתי אל בית התיפלה שלכם, והתחלתי לתנות את מר גורלי בפני הפסל שמצאתי בתוכו... סיפרתי על הדחקות שבביתי, על ילדי הרעבים ללחם, על המצוקה שאינה נותנת מנוח אפילו לרגע... "בשלב מסוים חשבתי, שאולי הפסל כלל אינו מטה אוזן לדברי... אולם דחיתי את המחשבה הזו, המשכתי להתאונן, עד שבסופו של דבר, כשלא קיבלתי שום תגובה – החלטתי לגשת ולבדוק בעצמי האם הפסל מקשיב לי... ניגשתי אליו, מיששתי אותו, ומה גיליתי? לא תאמינו: גיליתי שהוא אינו אלא גולם דומם, שאינו יכול להניע יד או רגל! ניסיתי לנענע אותו, אולי ישן הוא ויתעורר, אולם אז, לפתע, הוא נפל לפני על פניו ארצה... "באותה שעה, אמרתי לפסל: 'איך מתבייש? איך אתה משטה בכל הציבור במשך שנים ומוליך אותם שולל?', ואילו הפסל לא השיב מאומה... "או אז, אמרתי לעצמי: הנה יש בידי הזדמנות לגמול חסד עם הציבור כולו, ובאותה הזדמנות גם להרוויח משהו! אטול את הפסל ואת כל אביזריו, אמכרם לצורך זה, ובכך ארוויח בכפליים: גם אביא פרנסה אל ביתי, וגם כל הקהל – שוב לא ילך שולל אחר תעתועיו של הפסל!" סיים יוס'ל את נאומו, שכצפוי, התקבל בזעם רב... בו במקום נמלכו הכמרים בדעתם, וחרצו את דינו של יוס'ל לשריפה! בהגיע המועד אשר נקבע להוצאת גזר הדין אל הפועל, התכנסו המונים בככר, מול המוקד ממנו התמרו לשונות אש אל השמים. יוס'ל הובא אל המקום על ידי שומרי, לקול תרועות ההמון, אולם ניכר היה בו כי הינו שלו ורגוע. ואז, לפתע, בקע קולו של הכרוז אשר רעם בככר: "כס המשפט של הכנסה מכריז בזאת, כי החליט להעניק חנינה לנידון, ובלבד - - - שיקבל על עצמו את הדת הנוצרית!". לשמע הדברים, זינק יוס'ל ממקומו כנשון נחש, ושאג: "הקשיבו לי היטב! אני יוס'ל, הגנב, ובימי הרביתי לחטוא ולפשוט: גנבתי, גזלתי, עשקתי, חמסתי, אבל את דתי – לא אמיר לעולם!!! לעולם לא!!! עשו בי כרצונכם, העלוני על המוקד, שירפו את גופי, יסורני ביסורי שאול, אך את דתי לא אמיר!!!". את דעתו, לא שינה יוס'ל, גם כאשר איימו עליו בייסורים קשים בטרם 'יזכה' לעלות אל המוקד... "שוטים שבעולם!" הוא פרץ בצחוק רועם וקרא: "אילים שכמותכם! האם גם כעת, כאשר נוכחתם לראות עד כמה חדל אישים הוא אליכם, שלא יכול היה להציל אפילו את עצמו בשעה שצררתי אותו אל תוך שקי, עדיין מאמינים אתם בו? האם באמת סבורים אתם כי אצטרף לאמונת ההבל הזו?"

וכך, עלה יוס'ל אל המוקד כשקריאת 'שמע ישראל' בוקעת מפיו, ונשמתו הטהורה עלתה למרום למקום שרק הרוגי מלכות יכולים להגיע אליו, מקום המיוחד לאלו אשר קידשו שם שמים במוות! לאחר מעשה, שאלו אנשי העיירה את הסבא משפולי: כיצד יתכן הדבר? כיצד ניתן להסביר את הפער הבלתי נתפס הזה? ואילו ה'סבא' השיב במשפט מהדהד: "דעו לכם... הרבה יותר קל לאבד את הכל, אפילו את החיים, על קידוש ה' – מאשר להשאיר בחיים ולהקריב את תענוגי העולם הזה! הרבה יותר קל לאדם למות על קידוש ה' – מאשר לחיות על קידוש ה' ולהקריב את הנאותיו ותאוותיו!..." ומכאן תשובה לשאלתנו, כפי שמבאר בעל ה'בית הלוי' ואומר: אמנם, לאמיתו של דבר, הניסיון עבור אברהם – היה הרבה יותר קשה מהניסיון עבור יצחק: יצחק – נדרש למסור את נפשו ולמות על קדושת ה', בעוד אברהם – נדרש להקריב את האהבה הגדולה ביותר שלו, את בנו יחידו שזכה לו בהיותו בן מאה שנים, ולהמשיך לחיות עם הכאב הזה! לפיכך, אכן, התורה מייחסת את ניסיון העקידה בעיקר לאברהם אבינו.

אולם כאשר אנו מזכירים את זכות מעשה העקידה לדורות, אנו מזכירים דוקא את חלקו של יצחק בניסיון, משום שבכדי לעורר רחמי שמים – יש צורך בזכות אבות שהשפיעה על הבנים, בעוד זכות שלא הותירה רושם על הבנים – אינה יכולה להועיל להם. מדרגתו של אברהם אבינו – רחוקה כל כך מאיתנו, עד שניתן לומר כי לא נותר ממנה רושם לדורות הבאים, ולכן את 'זכות האבות' – אנו לא תולים בזכותו של אברהם אלא בזכותו של יצחק, שמדרגתו אכן הותירה חותם על כלל ישראל לדורי דורות, כאשר רבים מהם מסרו את נפשם בטהרה על קדושת שמו הגדול של מלך מלכי המלכים... (ל'למדך' מאוצרותיו של הרב מרדכי פרוינדליך זצ"ל)

פינת ההלכה

סעודת שבת לפני חצות

שאלה: האם צריכים להתחיל את סעודת שבת בבוקר לפני חצות (מצוי בקידושים שעושים בבית הכנסת, לצורך שמחה, שמסיימים סמוך לחצות)? **תשובה:** יש סוברים שסעודת שבת צריכה להיות קודם חצות, והיינו פת ומנה נוספת שאוכלים לכבוד שבת (ב"ח הובא במשנ"ב סי' של"ד סק"ב, וכתב על זה המשנ"ב שהפמ"ג מפקפק בדבר). כל כן יש לשים לב בשבתות החורף שחצות היום בערך ב-11:30 להתחיל את הסעודה מוקדם, ומה שאוכלים בקידושים הנערכים בבתי הכנסת אין זו סעודת שבת, ועל משתתפי השמחה להזדרז לסיים מבעוד יום. (הגרי"א דינו, מים חיים)

חידה שבועית

היו ע' ע' 10 ציפורים, ציף ירה כאחת מהן. כמה נשארו ע' הצ'?

תשובה לחידה פר"ש: ככר. תשובה לחידה השבועית: נון.

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות גואטה – כהן להולדת הבת הנכדה משפחות אמויאל – ברהום לנשואי הבת הנכדה משפחת הרשברג לנשואי הבן משפחת יעקב לוי להולדת הבת משפחת אלמה להולדת הבת משפחת פלד לאירוסים הבן **גני הדר-עמישב:** משפחת רייכנברג לנשואי הבת משפחות איראם – רייכנברג להולדת הבן הנכד משפחות פרידמן – קינסבורסקי להולדת הבן הנכד משפחות גולדברג ידלו לאירוסים הבן הנכד משפחות אפשטיין – בא גד להכנס הבן הנכד הנין לעול תורה ומצוות משפחת ואלקין לנשואי הבן

הודעות לשמחות ניתן לשלוח עד יום שני בפקס: 037608833 או למייל a7608833@gmail.com

היחידה לתרבות חרדית
מינהל שירותי קהילה

